

Bok recension

Folkebiblioteket som förvandlingsrum : Perspektiver på folkebiblioteket i kultur- og medielandskapet. Red. Leif Emerek, Casper Hvenegaard Rasmussen & Dorte Skot-Hansen

Eva-Maria Flöög

Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap

Högskolan i Borås

501 90 Borås

033-435 43 04

eva-maria.floog@hb.se

Vilken syn har biblioteken på populärkultur? Vad anses om användarinflytande? Vilket är folkbibliotekets uppdrag i samtiden och hur kan det relateras till den upplysningstradition som länge varit vägledande? Vad menas med bildning i vår tid? Vad betyder det för bibliotekens verksamhet att folkbiblioteken har kommit att användas av studerande i ökad grad?

Dessa stimulerande frågor behandlas i en dansk bok med titeln *Folkebiblioteket som förvandlingsrum*. Bokens kapitel är skrivna av ett flertal författare och spänner över ett vidsträckt fält av ämnen som omvärldsförändringar, kulturpolitik, synen på användare, vad som kan menas med bildning i vår tid, biblioteksrummets förändring, bokcirklar, portaler och visuella medier på bibliotek mm.

Bokens övergripande idé är att folkbiblioteken i vår tid får uppgiften att fungera som ett rum där möten äger rum mellan människor och där upplevelser, information och kunskap kan samverka i stället för att konkurrera med varandra. Med detta synsätt förskjuts betoningen från utlån till besök och sådana faktorer som rumslighet och upplevelseaspekter får en större tyngd.

Folkbibliotekets roll i dagens samhälle är alltså bokens ämne. Tre teman anges som genomgående, nämligen förändring, syn på användare och upplysningsbegreppet i vår tid. Förändring innebär att institutioner måste ställa in sig på att ständigt vara inne i en förändringsprocess i samklang med det omgivande samhället, vilket öppnar för möjligheter för att utvecklas, inte alla i samma riktning utan på olika sätt. Synen på användare anses i boken ha förändrats i riktning mot en myndiggjord och autonom användare som biblioteket kan samverka med, snarare än bestämma över. Upplysnings- och bildningsbegreppet har varit vägledande för bibliotek alltsedan 1700-talet men måste nu kanske omdefinieras för att passa dagens samhälle. Dessa tre intressanta utgångspunkter utvecklas sedan i boken.

Folkbibliotekens värdegrund finns i sådant som demokrati, bildning och upplysning. Vad dessa begrepp innebär idag och hur de kan vara vägledande kan vara av stor betydelse. Enligt författarna har folkbiblioteken i ökande grad börjat fungera målrationellt och instrumentellt, bl a på grund av att studerandes intressen tillvaratas i stigande grad. Detta kan ses som

stridande mot deras grundläggande värderingarna, som betonar ett friare förhållningssätt till kunskap och styrs av värden snarare än mål.

När det gäller den förändrade synen på användarna ser författarna en utveckling mot ett synsätt där användarna får ett större inflytande, t ex på hur beståndsutvecklingen sker, nu mer i samspel med användares önskemål. Förhållningssättet på biblioteken förskjuts från ett materialorienterat synsätt, där samlingarna har huvudrollen, till ett brukarorienterat, där användaren står i centrum. Användaren kan antingen ses som medborgare, klient eller kund, vilket får konsekvenser för bemötande och för vilken roll användarens önskemål kommer att spela. Detta förändrade synsätt får också konsekvenser för kvalitetsbegrepp och kulturella värderingar. Detta är frågor som inte är nya, med som får en stimulerande behandling i denna bok. Det är lätt att associera till den kanondiskussion som förts i svenska medier under början av hösten, som ju aktualiserat frågor om kvalitet och kultursyn och frågan om kanon har också fått ett avsnitt i boken.

Samhället i stort och dess kulturpolitik ändras, vilket påverkar biblioteken. Andra incitament till förändring är vilka krav olika användargrupper, som t ex studerande, ställer på biblioteken. Alla dessa förändringar antas i boken kunna leda till ett vitaliserat och moderniserat upplysningsbegrepp, som dock måste diskuteras och vars konsekvenser måste övervägas.

Det gemensamma för bokens kapitel är att de förmår väcka intresse och också en önska att fortsätta att debattera dessa frågor, som visserligen inte är nya, men som här har fått en engagerande framställning som pekar framåt.